

PODLISTAK

KALENDAR

Biskupska poslanica na hrvatskom

1812.: Hrvatski biskup i narodni preporoditelj Juraj Dobrila rodio se 16. travnja 1812. u Ježenju kod Tinjana.



koja je smišljeno upotrijebio i za stvaranje temelja narodnjačkom pokretu.

Polazio je nje-mačku školu u Tinjanu i Pazinu, te gimnaziju u Karlovcu i Gorici, gdje je završio bogoslovlju. Studirao je teologiju u bečkom Augustineumu, a tamo je i doktorirao.

Bio je porečko-pulski biskup, potom tršćansko-koparski. U Karlovcu i Gorici prihvaća ideje Hrvatskoga narodnog preporoda. Ne zanemarujući interese siromašna talijanskoga puka, predvodi borbu Hrvata i Slovenaca, ugrožene većine stanovnika Istre, protiv denacionalizacije.

Juraj Dobrila prvi je istarski Hrvat s velikim novčanim sredstvima,

Pojava njegova molitvenika »Otče, budi volja Tvoja« (1854.), kojim je duogo mnogim Istranima bio jedino štivo u materinskom jeziku, te prvi govor i biskupska poslanica na hrvatskom jeziku (1858.) snažno su djelovali politički i uopće mobilizatorski.

Presudno je utjecao na pokretanje prve hrvatske istarske periodike, kalendara »Istran« (1869.) i lista *Nasa sloga* (1870.). Podupirao je Strossmayera na Prvom vatikanskom saboru (1869. – 1870.) u borbi protiv prihvaćanja dogme o papinoj nepogrešivosti.

Umro je 13. siječnja 1882. u Trstu.

ANATOLE FRANCE BUNTOVNI AKADEMIK – 1844. Rodio se 16. travnja 1844. francuski pjesnik, esejist, pripovjedač i romanopisac Anatole France (pravo ime François Anatole Thibault). »Buntovni akademik« i dobitnik Nobelove nagrade (1921.), izvanstani stilist, umro je 1924. godine.

SMRT LURDSKE SVETICE – 1879. U Neversu je 16. travnja 1879. umrla lurdiska svetica Bernadette, koja je izjavila da joj se između 11. veljače i 16. srpnja 1858. ukazala nekoliko puta Bogorodica i tako je stvoreno svjetski poznato čudesno svetište Lourdes.

Sentimentalni klaun-skitnica

1889.: U Londonu se 16. travnja 1889. rodio Charles Spencer Chaplin, filmski glumac i režiser, jedan od najvećih komičara svih vremena.



lijke stvorio je originalni lik sentimentalnoga klauna-skitnice. Svoja remek-djela ostvario je između dvaju svjetskih ratova. Došavši u sukob s američkim vlastima, živio je od 1953. u Švicarskoj, gdje je i umro (Casier sur Vevey, 26. prosinca 1977.).

Godine 1910. stigao je u Sjedinjene Države, gdje je najprije igrao u McSennettovim komedijama. Četiri godine pos-

le, živio je od 1953. u Švicarskoj, gdje je i umro (Casier sur Vevey, 26. prosinca 1977.).

UMRLA MARIE TUSSAUD – 1850. U Londonu je 16. travnja 1850. umrla francuska kiparica Marie Tussaud, osnivačica znamenite londonske galerije voštanih figura.

GOLEME KOLIČINE KIŠE – 1861. Najveća polugodišnja količina oborina u svijetu u razdoblju travanj – rujanj izmjerena je u Cherrapungiju. Godine 1861. u tomu je mjestu izmjereno 22.987 milimetara oborina. Za usporedbu u Zagrebu je prosjek oborina za cijelu godinu 883 milimetra. Cherrapungij je u indijskom dijelu Himalaja, na grebenu južnoga lanca Khasi gorja. Glavninu kiše donosi jugozapadni monsun u proljeće i ljeto. Nailazeći na visoko gorje vlažan se je zrak prisiljen dizati uvis, pri čemu je njegovo strujanje donekle i usmjereno prolazom kroz duboke i uske doline. To sve pojačava kondenzaciju obilja vodene pare, pa otuda tako goleme količine kiše.

Umro Miroslav Kraljević

1913.: Hrvatski slikar Miroslav Kraljević umro je 16. travnja 1913. u Zagrebu. Slikarstvo studira od 1904. u Beču, a od 1906. u Münchenu, gdje je s Josipom Račićem i Vladimirom Becićem učenik Habermanna na tamošnjoj akademiji.



Odlazi 1911. u Pariz, gdje su se njegove sklonosti za senzibilno i rafinirano tretiranje motiva razvijale do visoke umjetničke razine. Radeći u ulju figure, portrete, pejzaže i mrtve prirode ostvaruje bogate kolorističke harmonije. Njegove slikarske bilješke (akvareli, pasteli, crteži), grafike (bakropis, drvorez-ilustracija) obilježene su virtuoznom lakom i elegancijom.

Pojava te trojice mladih talenata znači početak novoga razdoblja u hrvatskom slikarstvu, prekid s akademizmom i orijentaciju prema impresionizmu.

Rodio se 14. prosinca 1885. u Gospiću.

SARWAPALI RADHAKRISHNAN – 1975. Umro je 16. travnja 1975. indijski filozof i državnik dr. Sarwapali Radhakrishnan. Roden 1888., bio je potpredsjednik Indijske Unije od 1952. godine i predsjednik Indije od 1963., te profesor filozofije na sveučilištima u Madrasu, Calcuti, Chicagu i Oxfordu. Napisa je više poznatih radova o filozofiji, etici i religiji: »Suvremena indijska filozofija«, »Religija i društvo«, »Povijest istočne i zapadne filozofije«.

Zaludu ćeš izbjegavati onu opačnu ako se baš miš oprečnoj u naručaj. (Horacije)

Diskreditiranje ljevičarskih čelnika

Homeini, islamski radikal jednako fanatičan kao talibani, bio je jedan od prvih koji su SAD označili kao »velikog sotonu«, a Ameriku je ljutio godinama, počevši od zauzimanja američkog veleposlanstva u Teheranu, što je kritično važan trenutak koji se, začudo, ne spominje u State Departmentovim bilješkama o Iranu

grijehe, bilo je to zato što je postalo očitim da su takva gaženja dugoročno stvarala više neprijatelja nego prijatelja.

Sprječiti ljevičare

Iz Gvatemale idemo u Čile, gdje je CIA bila glavna u rušenju Salvadora Allendea, ljevičarskog sklonog senatora koji je 1970. godine postao predsjednikom.

Allende je poduzeo zemljišne reforme i nacionalizirao banke i industriju, pa je predložio i nacionalizaciju američkog udjela u čileanskom rudnicima bakra. Njegovi su politički potezi doveli do nagloga gospodarskog pada i zatim i klime zrela za njegovo zbacivanje.

CIA je sada samo morala pritisnuti prave tipke, što je jasno objašnjeno u izvješću te agencije o njenim aktivnostima u Čileu koji je oslobođen tajnosti i objavljen 2000. godine.

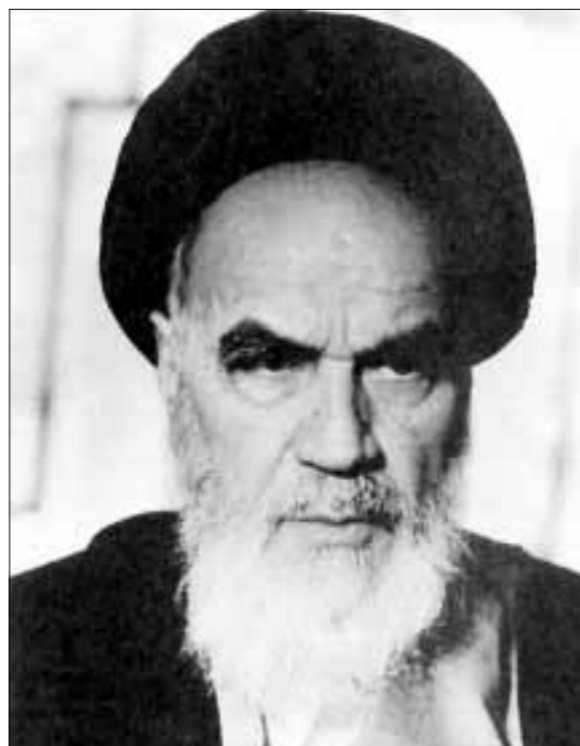
Glavni cilj – čvrsto ukorijenjen u tadašnjoj politici – bio je diskreditirati političke čelnike sklone marksizmu, osobito Allendea, te ojačati i ohrabriti njihove civilne i vojne protivnike da bi se spriječilo njihov dolazak na vlast.

Prema tom izvješću, CIA se još 1962. godine počela petljati u izbore financirajući odgovarajuće kandidate, nastojeći spriječiti da ljevičar Allende bude izabran na predsjedničkim izborima 1964. godine. Jedan od utjecaja bilo je i to što su američke tvrtke tražile da CIA i vlada spriječe dolazak ljevičara na vlast.

Potajna potpora

Već na čileanskom predsjedničkim izborima 1964. godine, američki su poduzetnici s poslovnim interesima u Čileu ponudili da će CIA-i dati novac ne bi li spriječili Allendeov izbor.

Sve su te početne potpune odbijene. Počet-



Amerika je godinama podupirala svoga omraženog štrebera, šaha, pa je tako doživjela da Iran 1979. godine padne u ruke islamskog fundamentalističkog režima ajatolaha Homeinija (na slici)

kom 1970. godine jednom je dužnosniku lokalne postaje agencije pristupio jedan američki poslovni čovjek zaposlen u International Telephone and Telegraphu (ITT) koji je pozvao američku vladu da financijski podupre jednog od Allendeovih protivnika Jorgea Alessandriju.

Postaja je tom poslovnom čovjeku dala ime nekoga tko je mogao potajno prebaciti ITT-ov

novac Alessandriju.

Dok su se pripremali izbori 1964. godine, CIA se redovito upuštala u programe za »propagandne i političke akcije« i dala »potajnu potporu« podobnim kandidatima. K tomu, »tisuće su čileanskih vojnih časnika dolazile u Sjedinjene Države na obuku, u kojoj su bila i predavanja o temi utjecaja svjetskog komunizma na njihovu zemlju«.

Allende je izgubio iz-

bore 1964. godine, a dobio ih je Eduardo Frei kojega je podržavala CIA, kandidat Kršćanske demokratske stranke, što je bio »povijesni trenutak u čileanskom izbornim potezima CIA-e«, sudeći prema izvješću.

Operacije ometanja

Allende je jasno objavio da će se opet kandidirati 1970. godine. CIA je 1967. »ustpostavila propagandni mehanizam za plasman na radiju i u novinarstvu«, u kojem se Čileance većinom upozoravalo na opasnost od marksističkog režima pod Allendeovim vodstvom.

K tomu, »u priprema za predsjedničke izbore 1970. godine, CIA je izvela operacije ometanja da se spriječi Allendeova pobjeda« što je na kraju propalo unatoč suradnji političara iz drugih čileanskih stranaka.

Kad su Čileanci tvrdoglavo odbili glasovati za CIA-ine kandidate, agenciju su usmjerili na to da »pokrene državni udar koji će spriječiti da Allende preuzme vlast«. Jedan članak izvješća opisuje sastanak direktora CIA-e Richarda Helmsa, glavnog državnog odvjetnika Johna Mitchella i predsjednika Nixon, s kojim je bio njegov savjetnik za nacionalnu sigurnost Henry Kissinger, 15. rujna 1970. godine.

Pokušaj otmice

Nixon i Kissinger uputili su CIA-u da spriječi Allendeovo preuzimanje vlasti. Nisu ih »zanimali mogući rizici«, prema Helmsovim bilješkama. Uz političku akciju, Nixon i Kissinger su, prema Helmsovim bilješkama, zapovjedili korake »od kojih će gospodarstvo vrisnuti«.

Nixon je naredio da CIA izvede akciju ne obavještavajući State Department i ministarstvo

obrane, niti američkog veleposlanika u Čileu i odobrio im je deset milijuna dolara da to obave. CIA je odmah počela stupati u dodir s »nekim časnicima vojske i državne policije (carabineros) da ih nagovori na državni udar«.

Oni i njihovi čileanski utočnici ubrzo su zaključili da bi svaki državni udar značio da se mora otići zapovjednika Renea Schneidera, koji je duboko vjerovao da Ustav zahtijeva od vojske da nagovori Allendeu preuzimanje vlasti.

Schneider, koji je Ustav svoje zemlje postavio iznad američkih interesa, ubijen je u pokušaju otmice koju je izvela jedna od tri »skupine utočnika« što su suradivali s CIA-om, od kojih je jedna (ne ona koja je ubila Schneidera) od agencije dobila »suzavac, automatske pištolje i streljivo«.

Jednodnevni udar

Propala otmica šokirala je ostale utočnike i od državnog se udara odustalo. CIA je poslala jednog člana te skupine koja je ubila Schneidera platila 35 tisuća dolara da »očuva tajnost ranijih kontakata, održi dobru volju skupine i iz humanitarnih razloga«.

Allende se uspio održati na vlasti do 1973. godine, kada je na kraju uspio državni udar pod vodstvom generala Augusta Pinocheta. Jednodnevni se udar dogodio 11. rujna 1973. godine. CIA uporno tvrdi da ga nije pokrenula, no izvješće priznaje kako »budući da CIA nije poduzimala ništa protiv preuzimanja i da je pokušala pokrenuti udar iz 1970. godine, izgledalo kao da ga podržava«.

Allende je ubijen u predsjedničkoj palači, ili je počinio samoubojstvo, ovisno tko o tome govori. Pinochet se u prosincu 1974. godine proglasio vrhovnim vođom Čilea. (Nastavlja se)

»Crna knjiga Amerike« Petera Scowena upravo je objavljena u nakladi »Izvor« iz Zagreba (tel. 611 7714; izvori@izvori.com)

Manech je loše izabrao svoj trenutak

Ne treba mi više zamjerati, gospođice Mathilde. Ako vam nisam ništa rekao, ako nikom nisam ništa rekao, čak ni svojoj ženi, to je zato što nisam mogao

Ne razumijem što se dogodilo. Na sudenju, bilo ih je dvadeset osam koji su pokušali ili si nanijeli malu ozljedu. Petnaest su ih osudili na smrt, vjerojatno zato što su se bojali da mnogo drugih ne napravi isto ako im ne daju primjer. Jadni Manech je loše izabrao svoj trenutak.

Ali čak to, tko to može reći? Tri četvrtine moje bataljuna poginulo je četrnaest mjeseci kasnije, u Craonnei. Srećom, bio sam višak, čak i u kuhinji. Premjestili su me, zbog mojih očiju, proveo sam ostatak rata proizvodivši mrtvačke ljesove.

Ne treba mi više zamjerati, gospođice Mathilde. Ako vam nisam ništa rekao, ako nikom nisam ništa rekao, čak ni svojoj ženi, to je zato što nisam mogao. Kad je Manech otišao s pješadijom, zagrlio sam ga, strepio sam, kunem vam se. Promrmljao mi je u uho: »Nadasve, nemoj ništa reći u zavičaj.«

Ali nije to trebao tražiti, bilo je isto. Zašto bih

išao nanositi još više boli njegovoj jednoj majci, njegovu ocu, vama? A zatim, ljudi su toliko glupi, čak i u nas. Ne znamo što je bilo. Loše bi govorili o Manechu. Nije to zaslužio. Ako je i on mrtav, kao i svi ostali, to je pogreška rata. Zar ne?

Kad se Mathilde vratila u bolnicu u Daxu, Daniel Esperanza je u krevetu, u sobi tapetiranoj u rozu, u noćnoj košulji sivkastoj kao njegov ten. To je utorko, četiri dana nakon njihova razgovora u parku. Sestra Marija od Muke nije zadovoljna što se Mathilde vratila tako brzo. Bio je umoran. Mnogo kašlje.

Mathilde obećava da neće dugo ostati. Zadnji put, napuštajući ga, pitala je što bi mu prčinilo zadovoljstvo. Tužno je odgovorio: »Ništa, hvala, više ne pušim.« Nudi mu čokoladu. On joj kaže: »Ljubavni ste, ali ne bih ih mogao jesti, odnijele bi



mi zube.« Ipak mu se sviđa kutija. Želi dati svoje čokolade drugim bolesnicima, ali da mu vrate kutiju. Prije nego što napusti sobu, sestra Marie istrese čokolade u džep svoje bolničarske pregače, kuša jednu i izjavljuje: »Dobre su. Jako su dobre. Zadržat ću ih za sebe.« Mathilde je napisмено pripremila listu pitanja. Daniel Esperanza je gle-

što je znao? U proljeće ove godine, još jedva hodajući, ali smatrajući se poblijedjelom od gripe ubojice, došao je dvokolikom do Cap-Bretona kako bi se susreo s Manechovim roditeljima. U posljednjem trenutku, nakon mnogih puteva i obilaženja ne nalazeći njihovu kuću, odustao je od toga.

Više nije znao zašto je tu ni kakvu bi im utjehu mogao pružiti. Potjerao je svog konja do vile Poéma, zaustavio se pred bijelim vratima. Mathilde je bila u dnu vrta, sjedeći u fotelji među mačkama, slikajući. Učinila mu se tako mlada. Otišao je.

Potom se razbolio. Pričao je o svom ratu sestri Marie, koja je iz Labenne, sasvim blizu Cap-Bretona. Mathilde se ne sjeća, ali je susrela sestru Marie mnogo puta kad je bila mala i kad je koristila tople kupke s djecom iz sanatorija.

Redovnica je čula da je Mathilde nakon primirja poduzela korake, kao mnoge druge bijele udovice, da se u da za svoga nestalog zaručnika. Uvjerila je Esperanzu da interverira. Nitko bolje od njega nije mogao potvrditi istinitim posljednje Manechovo pismo i bez dvosmislenosti njegovu volju za ženidbu.

Mathilde se zahvaljuje. Ne pokazuje potrebu dodati kako je primila desetine jednako uvjerljivih pisama što ih je Manech vlastoručno napisao. Ima mračnijih prepreka njenu planu. Pogotovo godine. Očito, Manech je bio dovoljno star da ga se ubije, ali ne da se sam odluči ženiti.

Naime, otkad se Mathilde otvorila Etcheverryjevima, koji su je nekad voljeli, oni ju se plaše vidjeti. (Nastavlja se)

Roman Sébastiena Japrisota »Zaruke su dugo trajale« nedavno je objavio zagrebački nakladnik »Edicije Božičević«.

SAVJETI O ZDRAVLJU

Piše: mr. sci dr. Davor Moravek

Stresne situacije čest most na putu u drogu

Nespecifične mjere prevencije ovisnosti su borba za stvaranje stavova i vrijednosnog sustava, pomaganje pojedincu da samostalno i kritički donosi odluke i rješava probleme življenja, promjena nepovoljnih socijalnih čimbenika koji pogoduju stvaranju ovisnosti...

teljski stavovi prema zloporabi supstanci; tolerantnost roditelja prema zloporabi droga i devijantnom ponašanju; manjak bliskosti i vezanosti s roditeljima; premla roditeljskog upletanja u život

djeteta; manjak adekvatnog nadzora i discipline. Terapijske grupe s više obiteljski važan su čimbenik podrške. Roditelji uče, kao i njihova djeca, da nisu sami i da drugi imaju slične probleme.

Tako uče metode uspješnog roditeljstva.

Cjeloviti pristup obiteljskim problemima ima sljedeće ciljeve: smanjiti otpor obitelji tretmanu; preispitivanje zloporabe droge kao obiteljski pro-

blem; ponovna uspostava roditeljskog utjecaja; prekid neadekvatnih oblika obiteljskog ponašanja; razmatranje međuljudskih odnosa kod zloporabe droge; primjena strategija promjene

usklađenih s obiteljskim međuljudskim odnosima; omogućavanje odgovarajućeg treninga adolescenta i njihove braće za adekvatno ponašanje u rizičnim situacijama.

Nespecifične mjere prevencije ovisnosti su borba za stvaranje stavova i vrijednosnog sustava, pomaganje pojedincu da samostalno i kritički donosi odluke i rješava probleme življenja, promjena nepovoljnih socijalnih čimbenika koji pogoduju stvaranju ovisnosti, strah od štetnih posljedica za samog potrošača i strah

od represivnih mjera i kazne.

Težište prevencije je na odgoju, te samo ako društvo zajedno s obitelji doprinosi stvaranju negativnog stava prema konzumiranju droga u procesu socijalizacije, uz adekvatnu informiranost o stvarnim štetnim učincima pojedinih opojnih supstanci, u društvenom okruženju u kojem su psihoaktivne droge lako dostupne može donijeti svjesnu odluku – uzeti drogu ili ne. I ako odluči ne uzeti, u tome i ustrajati.

Danas u našoj sredini raste interes za adekvatnim informiranjem, no odluka uzeti drogu ili ne, u početku je svjesna odluka.

Krizne, stresne situacije su čest most na putu u drogu. Prihvaćanje provizornog izlaza, privremenog bijega od stvarnosti – u drogu koja brzo nudi olakšanje, bezbrižnost i zadovoljstvo, doduše kratkoročno. To može voditi u ovisnost – sudar sa stvarnošću postaje još teži, a »izlaz« je u ponovnu uzimanje droge.

Obiteljski problemi često su rizični problemi za razvoj ovisnosti. Posebice se to odnosi na zlostavljanje u obitelji, fizičko ili seksualno. Dugotrajna izloženo stresu, odrastanje uz člana obitelji koji boluje od duševne bolesti ili poremećaja osobnosti ili je zbog nekog drugog razloga na društvenoj margini, također, su nepovoljni čimbenici.

Utjecaj roditelja i obitelji na početno uzimanje droge može se sažeti u sljedeće čimbenike: ako neki od roditelja uzima opojne supstance; rodi-